



ВЪТРЕШНИЯТ ПАЗАР: ОБЩИ ПРИНЦИПИ

Вътрешният пазар е пространство на благоденствие и свобода, осигуряващо достъп до стоки, услуги, работни места, възможности за стопанска дейност и културното богатство. Необходими са непрекъснати усилия, за да се гарантира по-нататъшното задълбочаване на единния пазар, което би могло да донесе значителни ползи за потребителите и предприятията в ЕС. По-конкретно цифровият единен пазар разкрива нови възможности за стимулиране на икономиката (например чрез електронна търговия) и същевременно намалява бюрокрацията (например чрез електронното управление и цифровизацията на публичните услуги). Неотдавнашни изследвания показват, че принципите на свободно движение на стоки и услуги и законодателството в тази област генерират приходи, оценявани на 985 милиарда евро годишно.

ПРАВНО ОСНОВАНИЕ И ЦЕЛИ

Член 4, параграф 2, буква а) и членове 26, 27, 114 и 115 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС). Общият пазар, създаден с Римския договор през 1958 г., имаше за цел да премахне пречките пред търговския обмен между държавите членки с цел повишаване на икономическия просперитет и постигане на „все по-тесен съюз между народите на Европа“. Единният европейски акт от 1986 г. включи целта за изграждане на вътрешния пазар в Договора за създаване на Европейската икономическа общност (Договора за ЕИО), определяйки го като пространство без вътрешни граници, в което свободното движение на стоки, хора, услуги и капитали е гарантирано.

ПОСТИЖЕНИЯ

А. Общият пазар от 1958 г.

Общият пазар, основна цел на Римския договор, беше изграден чрез митническия съюз от 1968 г., отмяната на квотите, свободното движение на гражданите и работниците и известна степен на данъчна хармонизация посредством общото въвеждане на данъка върху добавената стойност (ДДС) през 1970 г. При все това свободата на търговията със стоки и услуги и свободата на установяване останаха ограничени поради антиконкурентните практики, които държавните органи продължаваха да налагат.



Б. Полагане на основите на вътрешния пазар през 80-те години на 20-ти век и Единния европейски акт

Липсата на напредък в изграждането на общия пазар се отдаваше до голяма степен на избора на прекалено подробен метод за законодателно хармонизиране и на правилото, съгласно което решенията в Съвета трябваше да бъдат вземани с единодушие. В средата на 80-те години на 20-ти век в резултат на политическия дебат ЕИО разгледа възможностите за един по-задълбочен подход спрямо целта за премахване на търговските пречки, а именно вътрешния пазар.

Единният европейски акт влезе в сила на 1 юли 1987 г., като определи конкретен краен срок за завършването на изграждането на вътрешния пазар — 31 декември 1992 г. Той също така укрепи механизма за вземане на решения за вътрешния пазар, като въведе гласуване с квалифицирано мнозинство по въпроси относно Общата митническа тарифа, свободното предоставяне на услуги, свободното движение на капитали и сближаването на националните законодателства. Преди изтичането на крайния срок бяха приети (до голяма степен с прилагане на правилото за гласуване с мнозинство) над 90 % от законодателните проекти, изброени в Бялата книга от 1985 г.

В. Към споделена отговорност за изграждането на вътрешния пазар

Вътрешният пазар допринесе значително за просперитета и интегрирането на икономиката на ЕС. Новата стратегия за вътрешния пазар, изпълнявана от 2003 г. до 2010 г., беше съсредоточена върху необходимостта от улесняване на свободното движение на стоки, интегриране на пазарите на услуги, намаляване на въздействието на данъчните пречки и опростяване на регулаторната среда. Значителен напредък беше постигнат по отношение на либерализацията на услугите в областта на транспорта, телекомуникациите, енергетиката, доставката на газ и пощенските услуги.

В своето съобщение, озаглавено „По-добро управление на единния пазар“ ([COM\(2012\)0259](#)) Комисията предложи хоризонтални мерки, например насочване към ясна и лесно приложима нова нормативна уредба, по-добро използване на съществуващите инструменти на информационните технологии с цел улесняване на упражняването на правата в рамките на единния пазар, както и създаване на национални центрове за наблюдение на функционирането на единния пазар. Мониторингът е неразделна част от годишните доклади за интеграцията на единния пазар в контекста на европейския семестьър.

Г. Нов тласък на вътрешния пазар през 2010 г.

С цел да се даде нов тласък на единния европейски пазар и да се поставят гражданите, потребителите и МСП в центъра на политиката за единния пазар, през октомври 2010 г. Комисията публикува съобщение, озаглавено „За Акт за единния пазар“ ([COM\(2010\)0608](#)). Беше представен пакет от мерки, предназначени да насърчат икономиката на ЕС и да създадат работни места, като по този начин се прилага една по-амбициозна политика за единния пазар.

През октомври 2012 г. Комисията представи Акта за единния пазар II ([COM\(2012\)0573](#)) за по-нататъшно развитие на единния пазар и реализиране на



неоползотворения му потенциал като двигател на растежа. В Акта се определят дванадесет основни действия, които трябва да бъдат приети в кратък срок от институциите на ЕС. Тези действия са съсредоточени върху четири основни движещи сили за пораждаване на растеж, заетост и доверие: (1) интегрирани мрежи, (2) трансгранична мобилност на гражданите и предприятията, (3) цифрова икономика и действия за засилване на сближаването и (4) увеличаване на ползите за потребителите.

Актът за единния пазар II следва стъпките на първоначалния пакет от мерки, представен от Комисията, а именно Акта за единния пазар I, и включва следните дейности, целящи постигането на по-пълноценен и по-добре интегриран единен пазар:

- мобилност на предприятията (например въвеждане на разпоредби за мобилизиране на дългосрочни инвестиции, модернизиране на производството по несъстоятелност и подкрепа за създаването на среда, която предлага втори шанс на неуспелите предприемачи);
- цифрова икономика (като стъпка към завършването на изграждането на цифровия единен пазар до 2015 г., Комисията предложи електронната търговия да бъде насърчавана в ЕС чрез улесняване на използването на платежни услуги и чрез повишаване на тяхната надеждност и конкурентоспособност. Беше изтъкната също необходимостта да се разгледат основните причини за недостига на инвестиции във високоскоростни широколентови връзки, а електронното фактуриране да стане стандарт в рамките на процедурите за възлагане на обществени поръчки);
- доверие на потребителите (например чрез въвеждане на мерки за осигуряване на широк достъп до банкови сметки, както и прозрачни и сравними такси по сметките и по-лесно прехвърляне на банкови сметки).

Комисията трябваше да представи всички основни законодателни предложения, свързани с Акта за единния пазар II, до пролетта на 2013 г., а незаконодателните предложения — до края на 2013 г. Парламентът и Съветът бяха призовани да приемат приоритетно законодателните предложения. Напредъкът беше представен в проучването, озаглавено „[Single Market Act: State of Play](#)“^[1] (Акт за единния пазар: актуално състояние).

На 28 октомври 2015 г. Комисията публикува съобщение, озаглавено „Осъвременяване на единния пазар: повече възможности за гражданите и предприятията“ ([COM\(2015\)0550](#)), съсредоточено върху осигуряването на практически ползи за хората в тяхното ежедневие и върху създаването на допълнителни възможности за потребителите, специалистите и предприятията. То допълни усилията на Комисията за стимулиране на инвестициите, за възползване от възможностите на цифровия единен пазар и за подобряване на конкурентоспособността и достъпа до финансиране. Целта на стратегията

[1]Проучването беше възложено от тематичния отдел по политики в областта на икономиката, науката и качеството на живота от името на комисията по вътрешен пазар и защита на потребителите.



е също така да се осигури добре функциониращ вътрешен пазар в областта на енергетиката и да се насърчава и улеснява трудовата мобилност, като същевременно се предотвратяват нарушения на правилата.

Понастоящем едно от най-големите предизвикателства в развитието на вътрешния пазар е изграждането на неговия цифров компонент. През май 2015 г. Комисията прие стратегия за цифров единен пазар ([COM\(2015\)0192](#)), с която се определя интензивна програма за изграждането на европейска цифрова икономика, която беше изпълнена от осмия мандат на Европейския парламент.

РОЛЯ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ

Парламентът беше движещата сила в процеса, който доведе до създаването на вътрешния пазар. По-специално в своята резолюция от 20 ноември 1997 г. той застана зад идеята за преобразуване на вътрешния пазар в напълно интегриран вътрешен пазар до 2002 г. В няколко резолюции, приети през 2006 г. (например от 12 февруари, 14 февруари, 16 май и 6 юли) Парламентът подкрепи идеята, че вътрешният пазар е обща рамка и отправна точка за много политики на ЕС.

Парламентът игра активна роля и за новия подем в развитието на вътрешния пазар. В своята [резолюция от 20 май 2010 г.](#) относно осигуряване на единен пазар за потребителите и гражданите Парламентът подчерта, че трябва да бъдат предприети мерки за по-ефективно осведомяване и оправомощаване на потребителите и МСП и за повишаване на доверието на гражданите. Освен това, в отговор на Акта за единния пазар, на 6 април 2011 г. Парламентът прие три резолюции: „[Управление и партньорство в рамките на единния пазар](#)“, „[Единен пазар за европейците](#)“ и „[Единен пазар за предприятията и растежа](#)“.

[Резолюцията на Парламента от 20 април 2012 г.](#), озаглавена „Електронното управление като движеща сила за изграждането на конкурентоспособен единен цифров пазар“, посочва необходимостта от ясна и последователна правна рамка за взаимно признаване на електронното установяване на автентичност, електронната идентификация и електронния подпис (които са необходими, за да се гарантира, че в рамките на целия ЕС могат да се осъществяват трансгранични административни услуги). Тя беше последвана от [резолюцията от 22 май 2012 г.](#) относно индекса на вътрешния пазар.

На 11 декември 2012 г. Парламентът прие също така две законодателни резолюции във връзка с вътрешния пазар, едната от които относно [доизграждането на цифровия единен пазар](#), а другата — относно [Стратегия за цифрова свобода в рамките на външната политика на ЕС](#); в последната Парламентът подчерта, че решително подкрепя принципа за неутралност на мрежата. Това означава, че доставчиците на интернет услуги не следва да блокират, дискриминират, нарушават или намаляват, включително посредством цената, способността на всяко лице да използва услуга за достъп до, ползване, изпращане, постване, получаване или предлагане на каквото и да е съдържание, приложение или услуга, избрани от него, независимо от източника или получателя. В същата резолюция той също така призова Комисията и Съвета да насърчават и да запазят високите стандарти за цифрови свободи в ЕС. Целта



на тези резолюции, с оглед на създаването на истински цифров единен пазар в ЕС, е да се разработи политика и практика за справяне с различните национални правила в области с първостепенно значение, включително ДДС, пощенските услуги и правата върху интелектуалната собственост. Принципите на неутралност на мрежата и на отворен интернет, както и премахването на таксите за роуминг, се обсъждат понастоящем като част от законодателен пакет за определяне на мерки относно единния европейски пазар на електронни съобщителни услуги и за изграждане на континентална мрежа ([COM\(2013\)0627](#)).

Парламентът прие [резолюцията от 7 февруари 2013 г.](#), съдържаща препоръки към Комисията относно управлението на единния пазар, в която предлага създаването на цикъл на управление на единния пазар като специален стълб в рамките на европейския семестър. Освен това Парламентът прие [резолюцията от 25 февруари 2014 г.](#) относно управлението на единния пазар в рамките на европейския семестър през 2014 г., последвана от неговата [резолюция от 27 февруари 2014 г.](#) относно мрежата за решаване на проблеми в рамките на вътрешния пазар (SOLVIT). След това Парламентът прие [резолюцията от 12 април 2016 г.](#), озаглавена „Към подобро регулиране на единния пазар“, в която се подчертава необходимостта от „премахване на излишното регулиране, бюрокрацията и отрицателното въздействие, като същевременно се постигат политическите цели и се създава конкурентна регулаторна среда, която подкрепя заетостта и предприемачеството в рамките на Европа“. С цел да се улесни онлайн достъпът до информация, административните процедури и услугите за оказване на съдействие, от които се нуждаят гражданите и предприятията, Парламентът се застъпи за създаването на единна цифрова платформа ([Регламент \(ЕС\) 2018/1724](#))^[2].

На 9 април 2015 г. Парламентът прие [резолюция](#), с която призовава Комисията да стимулира електронната търговия. След това Парламентът прие резолюцията от 19 януари 2016 г., озаглавена „[Към Акт за единния цифров пазар](#)“, последвана от редица мерки, насочени към изграждането на цифровия единен пазар, например в области като [икономиката на споделянето](#)^[3], [онлайн платформите](#)^[4], [изкуствения интелект](#)^[5] и др.

Проучването, озаглавено „[Reducing costs and barriers for businesses in the Single Market](#)“ (Намаляване на разходите и пречките за предприятията на единния пазар, публикувано през февруари 2016 г.), изтъква значителния потенциал на цифровия единен пазар за намаляване на разходите и бариерите в ЕС за гражданите и предприятията.

[2]Регламент (ЕС) 2018/1724 на Европейския парламент и на Съвета от 2 октомври 2018 г. за създаване на единна цифрова платформа за предоставяне на достъп до информация, до процедури и до услуги за оказване на помощ и решаване на проблеми и за изменение на Регламент (ЕС) № 1024/2012 (ОВ L 295, 21.11.2018 г., стр. 1)

[3]Резолюция на Европейския парламент от 15 юни 2017 г. относно Европейска програма за икономика на споделянето, [P8_TA\(2017\)0271](#)

[4]Резолюция на Европейския парламент от 15 юни 2017 г. относно онлайн платформите и цифровия единен пазар, [P8_TA\(2017\)0272](#)

[5]Резолюция на Европейския парламент от 12 февруари 2019 г. относно всеобхватната европейска промишлена политика в областта на изкуствения интелект и роботиката, [P8_TA-PROV\(2019\)0081](#)



Друго проучване, озаглавено „[A Longer Lifetime for Products: Benefits for Consumers and Companies](#)“ (По-дълъг жизнен цикъл на продуктите: ползи за потребителите и дружествата, публикувано през април 2016 г.), показва възможностите, които предлага цифровият единен пазар за постигане на по-екологосъобразна икономика на ЕС. Парламентът прие [резолуцията от 4 юли 2017 г.](#) по същата тема.

Според друго проучване, озаглавено „[Social economy](#)“ (Социалната икономика), публикувано през март 2016 г., цифровият единен пазар би могъл дори да направи икономиката на ЕС по-социална. Развитието на електронното управление и свързаните с него услуги, като електронното здравеопазване, е един от начините за постигане на това, както е описано в проучването „[Ubiquitous developments of the Digital Single Market](#)“ (Повсеместно развитие на цифровия единен пазар, публикувано през октомври 2013 г.).

Неотдавнашно изследване показва, че принципите на свободно движение на стоки и услуги и законодателството в тази област генерират приходи, оценявани на 985 милиарда евро годишно^[6].

Mariusz Maciejewski / Christina Ratcliff
05/2019

[6]Poutvaara P. и др., *Contribution to Growth: Free Movement of Goods. Delivering Economic Benefits for Citizens and Businesses* (Принос за растежа: свободното движение на стоки. Осигуряване на икономически ползи за гражданите и предприятията, 2019 г.), изготвено от тематичния отдел по политики в областта на икономиката, науката и качеството на живота по искане на комисията по вътрешния пазар и защита на потребителите, [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2019/631063/IPOL_IDA\(2019\)631063_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2019/631063/IPOL_IDA(2019)631063_EN.pdf) и Pelkmans J. и др., *Contribution to Growth: The Single Market for Services. Delivering Economic Benefits for Citizens and Businesses* (Принос за растежа: единния пазар на услуги. Осигуряване на икономически ползи за гражданите и предприятията, 2019 г.), изготвено от тематичния отдел по политики в областта на икономиката, науката и качеството на живота по искане на комисията по вътрешния пазар и защита на потребителите, [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2019/631054/IPOL_STU\(2019\)631054_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2019/631054/IPOL_STU(2019)631054_EN.pdf)

